

כל שעה פרק שני פסחים

בה.

עין משפט גזר מצוה

ל א מיי פ"ד מהלכות
מאכלות אסורות ה"י
יב ט"ו ע"כ:
לא ב מיי פ"ה מה"ל
כלאס ה"י יג ט"ו ע"כ
י"ד ס"י ר"ל ע"כ ע"כ:
לב ג מיי שם ה"י ג
ט"ו ע"כ שם ע"כ פ"ז:
לג ד מיי פ"ה מהלכות
יסודי המורה ה"י ו
סג ע"כ ה ט"ו ע"כ י"ד
ס"י קנה ע"כ ז ר"כ אלפס
כ"א וע"כ פ"ז ד שלא ז:

תורה אור השלם

1. לא תזרע פרוק
פלאים פן תקוש
המלאה הזרע אשר
תזרע ותבואת הפרג:
דברים כב ט
2. והבאת את יי אלהיך
בכל לבבך וכל נפשך
ובכל מאורך: דברים ו ה

רבינו הגנאל

ורחינו מה לעלה שכן
וכו' חמץ בפסח יוכיח,
ופרכינו מה לחמץ בפסח
שכן ענוש כרת, כלאי הכרם
יוכחו. ואם איתא נפרוך
מה לכלאי הכרם שכן
לוקין עליהן אפילו שלא
בדרך הנאתו, ופריך אבי
הכי בשר בחלב נמי לוקה
עליו אפילו שלא כתיבא
תנא דהא לא כתיבא
ביה אכילה, ואי אמי לך
כיון דבשר בחלב איתקש
לכולה, שנאמר כי עם
קדוש אתה לה' אלהיך
לא תבשל גיד בחלב אמו,
וכתיב ואשיר קדש תהיון
לי ובשר שדחה טרפה לא
תאכלו, הנה נאמר בכאן
כי עם קדוש ונאמר להלן
ואשיר קדש תהיון לי,
וכתיב טרפה לא תאכלו,
הרי אכילה הוראי כתיבא
ביה, בשר בחלב נמי כאלו
אכילה כתיבא ביה, ואבי
נאמר, אורבא נימא להכי לא
כתבי ביה אכילה בגופו
לומר שלוקה שלא בדרך
הנאתו, ונפרוך מה לכלאי
הכרם שכן לא היתה להם
שעת הכושר, תאמר בבשר
בחלב שיהיה לו שעת
הכשר שילוו שרה בשר
בחלב כל היום כולו מותר,
ואינו אסור אלא אם בשילו.
ורחינו כלאי הכרם נמי
מדלא פריך הכי שבעי מינה
דהיתה להם שעת הכושר
משנת זריעה עד שעת
הכשרות, ה"ל כי לא נאסר
אלא עיקרו, והן שלשה
ימים ששתייה קולטת
בהן, ומתאי טעמא דייק
רב אדא בר אבהו ואמר
זאת אומרת כלאי הכרם
עיקרן נאסרו, ומקשינן איני
דכלאי הכרם בהשרשה
נאסרו, והתניא המעביר
עצין נקוב בכרם אם הוסיף
מבאמים אסור, כלומר אם
הוסיף עצין זה בכרם
כשעור שיש בו חלק
אחר במאמים חלקים כמה
שיש בו נאסר, דייקנן
מינה מדקתני הוסיף נאסר,
מכלל שאם לא הוסיף
אפילו השרשה לא נאסר.
ופריך רבא כתיב המלאה
ותיב הורע, הא כיצד, אם
היתה הורע עד שישמלא
דכרתיב המלאה, לא היה
דכרתיב המלאה, אלא

מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר. הקשה ריב"ז נילף מערלה שהיתה לה שעת הכושר כגון נטל ענף מאילן של הימר שלא נגמרו פירותיו והרכיבו או נטעו ואומר ר"י דלוינו אסור אלא מה שגדל אחר שהרכיבו או נטעו וזה לא היה לו שעת הכושר והענף עצמו אינו נאסר אלא מפני מערובת האיסור ואם היה יכול להגדיל אותו הענף ממה שגדל אחרי כן היה מותר וכן כלאי הכרם אי לא היה עיקרו נאסר או מעביר ענף נקוב חשוב לא היה לו שעת הכושר שהאיסור הגדל אחרי כן לא היה לו מעולם שעת הכושר: **מה** לחמץ בפסח שכן ענוש ברת. ומשור הנסקל לא מני למימר יוכיח דמה לערלה ולשור הנסקל שכן לא היה להם שעת הכושר לאכילה:

כלאי הכרם יוכיחו. צ"ל כל הנזכר (חולין טו): פריך וינמא ערלה מוכיח ומשני ונראה לר"י דהוה מני למילף צמה מנינו מכלאי הכרם לחודייהו דמה כלאי הכרם שכן נעצדה זו עזירה ואסורה בצאילה וצנהא אף אני אציא זכר צחלב וכו' אלא ניחא ליה למילף מכל הני צק"ו דלאים טפי: **מה** צב"א הכרם שכן לוקים עליו שרא בדרך בו. תימה לרשב"א היא גופא נילף צמה מנינו מכלאי הכרם שילקו על זכר צחלב שלא כדרך הגאה ואומר ר"י דליכא למילף דליכא למימר דשור הנסקל וחמץ שעבר עליו צבל יראה יוכיח שנעצד זו עזירה ואסור בצאילה ואינו אסור אלא כדרך הגאה דאכילה כתיב בכו:

עיקרן נאסרו. אומר ר"י שגם הגצועלים והקש שגדל ממנו נאסר כדלמרינן לקמן (ד' טו): תנור שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאי הכרם חדש יומן וקשה לר"י דצפוק האשה שנפלו (כמוצות דף פ. וסג) גזי מוילאי הולאות על נכסי אשתו וכו' מפרש רב יהודה אפי' לא אכל אלא חצילי זמורות רב יהודה לטעמיה דלמר אכלה ערלה וכלאים ושציעית היו חוקה פ"י אע"פ שצבל אלו אין יכול לאכול רק העניים שהפירות אסורין אלמא עזי כלאים שרו ואומר ר"ת דהתם מיייר צלותן עניים שהיו קודם זריעת כלאים וקודם שהוסיף מאמית¹ אכל אותן שגדילין אחרי כן אסורין מאחר שהוסיף מאמית:

הואיל והיתה לו שעת הכושר קודם השרשה. והא דלמרינן צפ"ק דמנחות (דף ו. וסג) גזי טריפה דכלאים לא היה להם שעת הכושר התם קאי על משקה ישראל ומשקה לא היה לו לעולם שעת הכושר:²

חויץ מעצי אשירה. נראה לר"י דמיייר כגון שאין יכול להתרפא משאר עזים אלא צוה כגון על ידי שדים או פוס דבר אחר משום דלמי למיעטי צמר ע"ז וגיז צן דלמי צע"ז פוס עני (דף כו. וסג) ששכני נחש וזה יעקב איש כפר סמניא לרפאותו ולא הניחו ר' ישמעאל משום דלפיקורסות³ משכח ומפרש צירושלמי צפ' שמנה שרנים שהיה רוצה ללחוש לו צסס וריח אכל ע"י תחבושת שרי כדלמרינן התם (דף כח. דר' אבהו רמא ליה יעקב אפיקורסאש) סמא אשקיה: אף גידולין: הורע. הראשון: זרוע מעיקרו. זכרם בהשרשה כדמצינו בשרשורע, בעת שנורע זרע בהשרשה נאסר, שנאמר הורע. אמר ר' אחי' בכל מטרפאין חויץ מעצי אשירה היכא דאיכא סכנה שנאמר בכל נפשך אפילו נוטל נשמתך. כי אתא רבין אמר רבי יוחנן בכל מטרפאין חויץ מעצי

ערלה לא היסה לה שעת הכושר. שהפרי הזה חנוט צאיסור וגומר צאיסור תאמר בצצר בחלב שיש לו שעת הכושר קודם שניתן בחלב: **כלאי הכרם יוכיחו**. ובשחיטת חולין⁴ פריך וינמא ערלה מוכיח וחזר הדין והתם מתוך לה צבל הצצר ולקמן פריך וינמא מה לכלאי הכרם שכן לא היתה להם שעת הכושר: **ואם איתא**. דכלאי הכרם חולקין להחמייר משאר איסורין ליפרוך האי: **ואינו** אמר לך הכי ניפרוך הכי נסיימה למילמיה דלא ניצף צצר בחלב מיינה ינמא תאמר בצצר בחלב כו' אטו צצר בחלב אכילה כתיבה ציה התם נמי לוקין עליו אפי' שלא כדרך הגאה: **מנצילה**. ונצילה אכילה כתיבה ציה. נצילה לאו דוקא אכילה כתיבה גמרינן לה. ויש מפרשים דמאס דהאי טריפה דקרא איירי בצצר וצצר המדולדל צה ושחטה כדלמרינן צצמה המנקה לילד (חולין עג.) קרי ליה נצילה דדמי לנצילה דלא מיסתרו צשחיטה ואין נראה לי דטריפה נמי לא מיסתריה צשחיטה ואי משום דלא מיטמיח הך נמי לא מיטמא: **ואידך**. אצי אמר לך להכי לא כתיב אכילה צגופו ללמדך שלוקין כו' הלכך לא מני פריך תאמר צצצר בחלב כו' וליפרוך

מה לכלאי הכרם שכן לא היסה להם שעת הכושר. וקא סלקא דעתך שאין נאסרין אלא גידוליהן ולכן לא היתה להן שעת הכושר: **ואם אומרת**. מדלא פריך הכי שמע מינה כלאי הכרם עיקרן נאסר אף עיקר הזריעה עולה נאסרה הריעה היתה לה שעת הכושר כל ימייה עד שששרשה. י"מ דהאי מקשה נמי ידע שאף הזריעה נאסרת אלא סבור שמשעת זריעה נאסרת וכן שמעתי אצל א"ר לעעמדה דמיצעי לן לפרושי הכי מה לכלאי הכרם שכן לא היתה להן שעת הכושר משעה שצאו לכלל כלאים תאמר בצצר בחלב שיהיה לו שעת הכושר משעה שזה אכל זה דאם שורכו כל היום צחלב אינו נאסר צכן ומשני עיקרן נאסרו משששרשו ולא משזרעו וכמה גמגמוים יש בה חלא דטעמא דלא מיסתר⁵ משום דאכתי לא צצר בחלב חשיב ליה והרי הוא כאלו זה לצד זה וכן כלאים כ"ו שלא נשרשו הרי הן כמגומין צבדא ועוד כי אמר לעיל חמץ צפסח יוכיח מיצעי ליה למימר שהיתה לו שעת הכושר משנקרא חמץ צפסח וזה ליתא ועוד דמזמתיב רב שמעיה הוסיף אין לא הוסיף לא מכלל דליכא מאן דסליק אדעתיה משעת זריעה אלא הוה סלקא דעתיה מוספת אין עיקר לא ולשון עיקרן משמע דפרישית דללישא צתרא הכי הוה ליה למימר זאת אומרת כלאי הכרם בהשרשה נאסרו: **המעביר ע"ז** נקוב צכרם. וזרעים צמכו שכבר צמחו הוסיף הצמה צכרם מאמית אחד מה מאמיתים שיש בו עכשיו שמתחלה היו צו קצ"ט שיעורים מוספת זו והעכשוי יש צו מאמית אסורין לפי שאין צאימיר הראשון כדי לנטל המוספת האסור שהערלה וכלאים אין צטילין אלא צמאמית של הימר לצד האיסור לא הוסיף מאמיתם אלא פחות כל שהוא מותר דיש צו כדי להעלות צאחד ומאמיתם וצפריי⁶ יליף ליה מתרומה שעולה צאחד ומאה וכלאים שכלל את אסוריו שאסורין צהגאה ככל את עלייתן. ודוקא נקט נקוב דיונק מקרקע דרך אור: לא הוסיף לא. אלמא אין הזריעה נאסרת: **מליאה**. הורע משמע שאף הזריעה נאסרת מיהו קודם השרשה כמאן דמנחה צבדא דמי: **ורוע וצא**. קודם לכן הוסיף אין לא הוסיף לא דמצינו מלאה: **צבל** מסרפאין. אפילו צאיסורי הגאה: **למה נאמר יב** צוראך יבן מן החציב עליך והמתרפא עזני אשירה נראה כמורה בה: **ושפיכות**

(א) חולין קטו. כלאי פ"ז מ"ח. (ב) והמלאה זמכיה הורע וכן איתא בחולין ק"ו. וי"ב פ"כ"ה דהכל, ג) נרכות סא: יומא פב. סנהדרין פ"ד, ד) ו"י מוס' סוטה י: ד"ה גומ', (ה) [דף קטו:] ו) [קרח יח ט"ז, ו) כ"ה:] דמית, (ח) כ"ה"א: י"ג, ט) כ"ה"א: מילה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואם יש אדם שממנו נצטב:

גליון הש"ס

ברש"י זאת אומרת. משום דאיתא לאו בשר בחלב. ע"י ממות קא: כ"ש"י ד"ה הויל וצמוספ' שם ד"ה פיגול:

לענין רש"י

מלו"י [מלו"י ד]. קהת.

מוסף רש"י

המעביר עצין נקוב. זרעים זו והעכשוי צכרם, וכיון דנקוב הוא יונק מן הכרם (חולין קטו). הוסיף מאמית. הוסיף צמון הכרם אחר ממתים שגדל הוסיף או גרעיני הורעם צמכו, דהוה ליה מלה וצפסח וצפסח דהיימך המאמית היו אסור, אסור, וכל שכן אסור הוסיף יומר, דלפי הכרם אין נצטילם עד שיהיו צו מאמית דהיימך והאלח של איסור (ס"ט). לא הוסיף. מאמית אלא פחות כל דהוה וטעו שיש צימיר מאמית צו, דהו צימיר אחד ומתאמית מותר (ס"ט). כתיב הורע. משמע זריעה עולה (ס"ט). וכתיב המלאה. משמע זרוע ומוספתו (ס"ט). וזרוע מעיקרה. צמון הכרם נאסר מיד בהשרשה (ס"ט). זרוע וצבא. שהיה נאסר ככל כתיבת מון לנכס צעני מלאה (ס"ט). נאמר בכל מאורך. יאמר החציב שכן וכל שכן נאמר חציב (ס"ט). לכן נאמר בכל מאורך. מן החציב ע"כ (מבוכות ט"ז). כלומר מה אכזבו חציב לך יומר מכל החציב לך (סנהדרין ט"ד).

מוסף תוספות

א. שהיתה לו שעת הכושר ואסור בהנאה הוא לא מצי למיפרך שכן ענוש כרת והא שור הנסקל אינו ענוש כרת. מוס' ר"פ. ב. דלאחר שנגח הוסיף אסור וקודם שנגח נמי שהיה חי היה מותר שהיטה. שם. וליהדר דינא ולייתי כמה הצד וכו'. מוס' שא"ן. ד. ואין לו דוחק שהפירות הוסיפו מאמית ולא הצענים דאורחא דמילתא הוה הכי דומותו כבר הוה גדולות לפני זריעת כלאים.

(א) דברי רבינו הוא כפי' ה"מ שהובא כ"ש"י ל"ה ד"ה זאת אומרת ואולי דרש"י כיון צוה על דברי ריב"ז ז"ל אלו. (ב) דברי רבינו הוא כפי' ה"מ שהובא כ"ש"י ל"ה ד"ה זאת אומרת ואולי דרש"י כיון צוה על דברי ריב"ז ז"ל אלו.